Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Glósur úr laganámi við Háskóla Íslands, 8 af 9

Bjarni Benediktsson – Háskóli Íslands – Laganám – Glósur – Kosningalög

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Uppvaxtar- og námsár
Askja 1-4, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þ:Þ.-þál-um ál. frá n.d. viðv. holdsveikisspítala beint: landsh. um á, að gera [illegible]: ráð fyrir kostnað:, sem leiddi af till., í fjárl. B. 249. og tekin framsm. þáður Thor. undir þetta. B. 251

2. till. frá n.d. um kenslu í ísl. tungu var fyrir neð aðrar um-n.d. beint: þar hallur þj. á, að hér væri aðeins að ræða um þál. frá n.d., sem hafi töluverðan kostnað í för með sér, en fyrir þeim kostnað: hafi ekki verið gert ráð í fjárl. Auk þess hafi á síðasta þingi verið ~~samþ.~~ feld samhlj. till. í e.d. hjáðringarlaust að samþ. hana, því að hann mundi ekki sent hið minsta. B. 1843. Flutnm. ber á mót: miklum kostnað:. B. 1844.

Þ:Þ. till. um [illegible] milliþinganna. til að [illegible]. fátplaral. All. telur flutnm. fram, að hann ætlist til að fyrir kostnað: sé gert ráð í fjárl. B. 163.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ýmislegt 1913

L. H. B., Jón Jónsson, S. Eggerz báru fram frv. um ísl. sérfána: Hér á landi skal vera löggiltur sérfáni. Samein. alþ. ræður gerð fánans.
A. 277. – Við 2. umr. n.d. var áður gerð samþ. og hún undirstr. en því feld niður. C. 927-8. og A. 771.

Við 1. umr. í n.d. skildi L. H. B. H. H. svo að hann látaði að málið yrði felt í e.d. L. H. B. segir því að meðan deildirnar sé tvær verði hvor deild að taka meira tillit til sín en hinnar. C. 158.
En við 3. umr. n.d. leggur L. H. B. á móti brtt. um málið m.a. vegna þess að þær mundi setja það í hættu í e.d. A. 1154.

Við 3. umr. e.d. var frv. felt með rökst. dagskrá B. II 952-3.
Í umr. ekkert markvert.

Í n.d. var borin fram þáltill. um málið (ásamt n.d. á sh.) en hún var feld.
A. 1607 og C. 2412-3.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1915.

Ráðherra (E.A.) bar fram í n.d. þál.till. um að n.d. skipaði 7 manna n. t. a. íhuga og koma fram með till. um l. um þingsköp handa alþingi. – A.190.

Viðauka um. í n.d. gat ekk. þess að stj. hefði ekki sint áskorun síðasta þings um að búa málið undir alþ. B.III 1899. Till. samþ. og kosnir: Kl. Jl., Einar Jó., Jón Magn., Guðm. Eggerz, B.J. f. V., Jón. Ben., G. Bj. B.III 1900

Guðm. Bj. bar í e.d. fram till. um að samskonar n. væri skipuð þar. A.190.

G.B. gat þess að tilætlunin væri, að báðar n. ynnu saman. B.II 948. Till. samþ. og n. kosin: G.B., Jón Þork., Kr. Dan., Björn Þorl., Guðm. Ól. B.II 949.

Nefndirnar unnu sem samvinnunefnd um þingsköp. B.II 949 og virðist sú nefnd hafa borið frv. t. l. um þingsköp Alþingis fram. A.831, B.II 949 og B.III 984.

Þetta frv. samvinnunefnd. var að mestu samhlj. l. 29. 1915. – Frv. er prentað A.831 ff.
Skal hér getið um þau ákv., sem voru með öðru móti í frv. en l. eða brott-komu

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

við og máli gefa skilft.

8. gr. frv. samhlj. 8. gr. l. En við 3. umr. n.d. bar St. Th. fram þá till. að í stað orðanna „er fyrir allan þingtímann það ár" komi: gildir aðeins um 4 vikur í senn. – A 1111. – Þessi till. feld 21:1. B. III 1026.

9. gr. frv. var svohlj.:

Deyi þm., kosinn óhlutbundinni kosningu, eða fari frá, skal sá, er kosinn er í hans stað, taka sæti í þeirri deild, er hinn var í (Stjsk. 1915 29). A. 833.

Þetta ákv. bar B. J. f. V., minni hl. þingskapanefnd, fram brtt. A. 925 og var hún slík sem gr. er í l. 29. 1915 9 g. till. samþ. 2. umr. n.d. með 15:8. B. III 1006 og voru ekki frekari till. um það gerðar.

32. gr. 4. mgr. frv. var svohlj.:

Brtt. þm. við fjárl., þar er fara fram á aukin útgjöld, og móti fjárveitingunni í móti, þurfa 2/3 greiddra atkv. til þess að ná fram að ganga. A. 839

Við 2. umr. n.d. lagði B. J. f. V. til að þetta ákv. yrði felt niður A. 926. En sú brtt.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1915 Þingsköp.

hans var feld 16:7. B. III 1007.

Við 3. umr. n.d. bar B.J.f.V. fram brtt. um að á eftir orðinu „þurfa" komi: við þriðju umr. fjárl. A. 1103. – Þessi brtt. var sjálffallin vegna samþ. annarar. B. III 1027.

Við sömu umr. bar B. Krist. fram brtt. um, að orða á kv. eins og það er í l. 29.1915 §32. 4. mgr. A. 1109.

Þessu vildi B.J.f.V. láta breyta svo, að á eftir „þurf" komi: við 3. umr. fjárl. A. 1118. Sú brtt. var feld 15:10. B. III 1026-7., en brtt. B. Kr. samþ. óbreytt 16:9 B. III 1027 ~~(og komu ekki frekari brtt. fram~~. Við 3. umr. e.d. bar Karl E. fram brtt. um að §32,4. yrði feld niður. A. 1560 brtt. feld. B. II 591.

Aðrar breyt. á frv. og brtt. viðvíkjandi ekki skifta máli.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1915.

Í nál. meiri hl. n. d. (Sk. Th., G. M., E. J., Þ. B., J. E., S. St.) segir, að fastan. sé settar til að bæta úr vinnubrögðum. A. 915.

Þá telja þeir það eiga mjög illa við, að önnur d. út af fyrir sig geti samþ. þál., sem fer fram á gjöld úr landssjóði: „Fjárveitingarvaldið er hjá þinginu í heild sinni.„ Og af því að vér erum þeirrar skoðunar, að jafnan beri að fara varlega í fjármálum, leggjum vér til að tekið verði upp í þingsköpin ákv. um, að slíkar þál. verði ræddar í tveimur umr. og í báðum deildum." A. 915.

Ákv. í § 32, 4. mgr. segir meiri hl. koma af því, að það hafi sýnt sig hvað eftir annað, að landsstj. og fjárl. ne. hafi lítið vald yfir hvernig útkoman verður á fjárl., þegar þau fara frá þinginu. Einst. þm. fái stundum samþ. fjárveitingar, og það svo að segja á síðustu stundu, sem raska jafnvægi fjárl. Nái fjárv. ekki því atkvæðamagni sem áskilið er og hvorki stj. né fjárv. ne. vill sinna henni, þá eru líkindi fyrir, að þau gjöld sé ekki bráðnauðsynleg. A. 915-916.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Minni hl. (B.G.f.S.) telur varhugavert, að nýkominn þm. í stað dáins manns setjist í þá deild, sem hinn var í. Þetta geti brjálað um of flokkahlutföllum og jafnvel orðið stj. að falli. A. 917.

Á móti 932,4. nþr. telur minni hl. þetta mæla:

1. Þm. (og þar með kjördæmi) fái eigi allir jafnan rétt.

2. Óviturlegt að setja önnur ákv. um gjaldatill. þm., en um sparnaðartill. þeirra, því að jafnt gagn eða tjón getur leitt af báðum.

3. Þetta ákv. gefur flokks-ofríkinu ólýðræðislegasta tækifæri t. þ. a. ná sér niðri á einst. mönnum og kjördæmum.

4. Ákv. kemur í bága við 9. gr. stjskrl. 1903.
A. 918.

Við 2. umr. n.d. tekur J.M. sama fram. Meiri hl. Færir skiln. ekki önnur rök fram en þau, sem eru í nál. Segir mikinn meiri hl. þm. jafdráttarlaust hafa haldið því fram, að 932,4. nþr. kæmi ekki í bága við stjskr. Ákv. mætti mótspyrnu frá þeim, sem eru ósparari á fé landsins, en verið haldið fram af hinum, sem vilja spara. B. III 988.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1915.

B. J. f. V. segir, að e. d. verði hér eftir þýðingarmeiri fyrir stj. og þjóðmál öll, en þau hafi enn dottnir úr sögunni. B. III 992 Telur stjskr. sérstaklega brotna ef kjósa eigi í stað fráfarins e. d. þm. mann í hans stað beint inn í e. d. B. III 992. Telur á móti 332, 4. mgr. á sama grundvelli og í mál., en útskýrir nákvæmlega B. III 994-995.

J. M. varar B. J. út af 332, 4. mgr. (Alþ. mundi taka undir krossakaup) B. III 1000-1001. Álit. um kosn. manns í stað fráfarins e. d.-manns ne. dæmt kappsmál. B. III 1001.

Ben. Sv. tekur undir röksemdir B. J. f. V. Telur stjskr. brot að kjósa (hér að ofan / kjördæma) kosinn þm. beint til e. d. B. III 1003. Ekki vel beint við anda stjskr. að afhenda fjárveitingarnar. sem fjárveitingavaldið. Engin trygging fyrir, að hún verði gætnari en þingið og stuðli síður til minni hrossakaupa. B. III 1003-4.

V. J. 3. umr. ítrekar B. J. f. V. mótmæli sín gegn 332, 4. mgr., þar sem enginn meirihl. eigi að heimta um smá fjárveitingar en um stórmál, t. d. vefsil. dagi venjul. meirihl. Álit. gæti það að verkum að 3 fjárv.-ne. menn í e. d. gæti ráðið þar öllum fjárveitingum. B. III 1018-1019.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bj. Krist. kemur fram með brtt.-ina við §32,4.-mgr. vegna þess hve áber.-annars gæti orðið hættul. sérkenni í e.d. Fjölgun ne.-manna einnig nauðsynleg t.þ.a. koma inn í hana mönnum úr öllum flokkum og hindra þannig flokksofbeldi. B. III 1019–1020.

Jón Magn. segir þingskapane. álíta engan skaða skeðan þó e.d. væri ekki fjárveitingum á fjárl. Nefndinnar líta svo á að fjárveitingavaldið eigi aðallega að vera hjá n.d., en hlutverk e.d. sé þá helzt að kippa úr helzt en bæti. B. III 1022. Fjárveitingar. fær ekki með §32,4 fjárveitingavald B. III 1022.

Í e.d. segir Guðm. Bj., að hingað til hafi ríkjandi meiri hl. verið einráður um kosn. til e.d. [og staðið sett minni hl.-menn í e.d. þeim þvert um geð.] þetta hafi nú verið lagfært, þar sem hlutfallskosn. hafa verið ákveðnar. Meiri hl. þingskapane. vildi lagfæra þetta til fulls þannig að nýkosinn þm. í stað látins þm. taki sæti hans. En n.d. breytti þessu ~~og~~ að hlutfallskosn. gæti ekki komið til greina um kosn. eins manns. B. II 581. – Karl E. hélt því fram að §32,4.mgr. breyti á móti stjskr. B. II 589–590 en J. B. mótmælti því og kvað málið hafa verið borið undir færustu lögfræðinga. B. II 590–1.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1914.

E.A. o.fl. báru fram frv. t.l. u. brt. á l. um þingsköp handa Alþingi nr. 45. 10. nóv. 1905. A. 138 ff.

Skal hér drepið á þau atriði, sem máli skifta.

2. gr. ákveður, að í stað síðari málsgr. 10. gr. komi nokkrar nýjar málsgr. Þar er svo ákveðið, að að svo miklu leyti, sem fjármál þingsins heyra undir forseta eða þá forseta deildanna, sem með þau fara, og þurfa báðir saman að ávísa greiðslum, þá nægir undirskrift annars til greiðslu daglauna og ferðakostn. ~~þeirra~~ í hans deild. – Um önnur störf, sem í þessum málsgr. eru talin er gjörist talað um forseta beggja deilda eða forseta einungis, en ætla verður að það síðara nái einungis til deildaforseta. Þessari gr. var breytt við 2. umr. í n.d. en brtt. skifta ekki máli A. 295 og A III 898

Við § 30 þingskapa 3. málsgr. vildi § 7 frv. láta koma á eftir orðunum „Brtt. um atriði" í upph. málsgr.: að efni og orðfæri. – Á eftir orðunum í sömu málsgr. „má þó eigi gera brtt." bætist inn: „að efni og orðfæri. – N. bar fram brtt. sína um að 7. gr. félli niður A. 296 og var hún samþ. A III 895.

N. sú, sem kosin var í málið í n.d. bar

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fram miklar breyt. og viðaukat:ll. A. 295-6.
þessari skifta máli:

Um kosn:st nýj gr. sem verð: 3. gr. frv. svohlj.:

~~5.~~ gr. orð:st svo: Eftir kosningar þær, sem talað er um í 2. og 3. gr., skal kjósa 8 alþm. kjördæmakosna, til e.d., eftir reglunum um nekosn. Þessi [illegible] var samþ. B. III 898.

Þá komi ný gr. sem verð: 4. gr. svohlj.:

8. gr. orð:st þannig: Ef sæt: kjördæmakosins þm. í e.d. losnar á kjörtímabilinu, skal fara eftir ákv. stj.skpl. — Þessi breytt. samþ. B III 898.

Aftan við 11. gr. frv. skyldi koma ný gr. svohlj.:

42. gr. 1. máls. orð:st svo:

Ávalt þarf meiri hl. atkv. þeirra er á fundi eru, t. þ. a. þd. get: ráð:ð máli til lykta, enda sé meira en helmingur þm. á fundi og greið: atkv. (11. gr. stj.skpl. 3. okt. 1903. — Þessi breytt. samþ. B. III 899.

Á umr. í n.d. er ekki að græða B. III 891-9. Frv. samþ. þar með þessum breytt. — Ekki heldur að græða á nál. þar. A. 296-7.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3.

Þingsköp 1914

Í e.d. var kosin 5 manna ne.: Júl. Havsteen, Guðm. Bj., Bj. Þorl., Jósef Bj., Magn. Pét., B. II 381-2.

Í nál. sínu tekur ne. fram, að þingsköpunum verði að breyta vegna stjórnarskr. brt. Ræðir síðan nokkuð einst. gr. og kemur fram með atks. Nauðsyn á að gera fleiri brt. en farið er fram á í frv., t.d. hefði verið að bæta svo upp við 3. umr. fjárl. eða aðra umr. brtt. um atriði, sem búið er að fella í sömu deild, hvort heldur hafa hækkað eða lækkað, svo þetta sé orðið hægt, skv. 30. gr. þingskapa. – Ne. leggur því til að málinu sé frestað en skorað á stj. að leggja nýtt frv. fyrir næsta þing. A. 638-640.

Guðm. Bj. framsm. Í frv. ekki gert ráð fyrir, hvernig með skuli fara sé kært yfir allsherjar kosn. Hvernig á að fara að sé þær gerðar ógildar? B. II 382. Ath. þarf reglumennsku með farið á lagafrv. Ne. liggja á málum fram undir þinglok, einkum í n.d. og magnast svo ósiðir. Lítt var það illa á e.d.; hún fær oft merkustu málin svo seint í hendur að engin tími er til að ath. þau. Nefnir sem

Kemur við sk. á þessu þingi. B. II 382-3. Þess ætti að krefjast, að stj. hafi öll sín frv. al-tilbúin í þingbyrjun alveg eins og landstj. Komi einhver þjóðarnauðsyn fram á miðju þingi, sem mundi þó verða mjög sjaldan, má bæta úr því. Þessv. ætti að kjósa n. í þingbyrjun í e. og n. d., samvinnunefnd t.a. athuga þessi frv., undirbúning þeirra og hvort nauðsynlegt sé að þingið taki þau til meðferðar. B. II 384. Setja öllum n. frest um hve lengi þær megi hafa frv. til meðferðar, dráttur á fjárl. sérstaklega óhafur, t.d. á þingi 1913. B. II 384. Í e.d. tekin upp sá siður, síðan brtt., að menn tilkynni n. það hvenær þeir ætli að bera fram, og tekur n. þær oftast til greina áður samkomulag verður um þær. Í n.d. er þetta í fullkomnum glundroða. Síðan þarf fyrir brtt.-fjölda við 3. umr. og eina umr., má gera það með að heimta aukið atkvæðamagn. B. II 385. Ætti að venja þó ekki sé heimilað í þingsköpum, að leyfa útgjöld með þáltill., slíkar till. ætti að samþ. í báðum deildum, en nú er það ekki skyldugt. B. II 386. [illegible] brtt. við fjárl. sama og nál. B. II 386-7. Á síðustu stundu bætt inn miklum nýjum útgj.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Afgreiðsla máls í annari d. miðað við hvað líklegt sé t.a. nái fram að ganga í hinni í þessum tilvikum. 1895 1-3.

1891 fskj. s. 12. s. 14. , fskj. '95 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

fskj. 1893 s. 7

Smisk. 1913 s. 1.

fskj. 94. 2. 2. 3.

Mótmælt að þetta sé heppilegt. 1899 s. 9.

fskj. 1893 s. 7. '95 eins tv. 2-3 fskj. '95 5 8

113 1

Ath. fskj. 1895 11.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1934

Í fyrra hefti n.d. t.d. um 40000 við eina umr.
Á þessu þingi tekin upp sú nýbreytni, að báðar
deildir hafa borið menn til að vinna saman að
ýmsum vandamálum. Var ekki rétt, að láta fjár-
lögunum. Beggja deilda vinna saman að fjárl. Frá
þingbyrjun fram til öll er lokið. B.II 387. Í
þessu sambandi sérstakl. athugandi með aukin meiri
hl. fyrir frv. við 3. og eina umr. Magnus Steph.
telur slíkt ekki brjóta í bág við stjskr. B.II 387
Út um allan heim hafa lengi deilt um, hvort betur
gefist tvískift þing eða óskift. Nú sannreynt.
að tvískiftingin gefst betur. Við höfum frá upp-
hafi haft úrræði til að greiða úr því, ef deildunum
kemur ekki saman, úrræði, sem nú nýtur sín
aðstaðar til vinnu meir og meir. Til þessa eins
var samein. þ. ætlað í upphafi, en menn fundu
smátt og smátt, að samein. þ. gat gert meira
gagn, fundu að þörf var á samvinnu milli deildanna.
Nú höfum við samvinnune. og náum þannig
því hagræði, sem óskiftum þingum hefur jafnan
verið talið til gildis, án þess að missa neitt
af höfuðkosti tvískiftingarinnar, en hún varnar
flaustri og kæruleysis fljótræði. Í stjskr. frv.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

er líka viðurkent að samein. þ. getur annast ýms aukaverk umfram að jafna misklíð milli deildanna. Þannig gert ráð fyrir, að það kjósi yfirskoðunarmenn landsreikninga. Rétt að setja ákv. um samvinnune- inn í þingsköp. B. II 389-390.
Rétt að stjskr. sé breytt á þjóðfundi en ekki þingi, en skv. uppást. þess. Þetta hefur gefist vel annarstaðar. Þá koma fram ýmsir bestu menn, sem annars draga sig í hlé og vilja ekki starfa á þingi. B. II 391.

J. J. - St. N. d. heldur málunum óhæfilega lengi hjá sér. Þ. e. höfum tvískift þing t. a. málin sé sem best athuguð. En með þeim umbreytingum, sem eru nú og í fyrra er tvískiftingin orðin þýðingarlítil og því nær aðeins í orði kveðnu, þar sem e. d. er svift tíma og tekin færi til að ath. höfuðmál þingsins. Afl. þessa þarna að koma í ljós. Aller þorrinn af frv. nú um brt. á nýsamþ. l. og mörg þeirra um brt. á l. frá því í fyrra. B. II 392. Fyrirkomulagið á ne. er ótækt og stórfin hraðgert á [illegible] manna. Nú ófær dráttur á stjskr. og fleira. Afstaða n. d. í þeim málum lýsir stóðum virðingarleysi við annan aðila löggjafarstarfsins e. d. og jafnframt við að leggja löggjafarstarfið sem best af hendi. Þar sem

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1914.

Önnur deildin er útilokuð frá að geta tekið venjulegan þátt í meðferð margra merkustu þingmálanna. B. II 393–4. Með þessum og öðrum samkonar vinnubrögðum léti er þingið að glata virðingu sinni, svo langt af þinginu fær þann vitnisburð hjá þjóðinni, að það sé landplága. B. II 395 Nauðsynlegt að reisa skorður við því í þingsköpum, að önnur deildin sé ekki (sic!) fyrir borð borin af hinni með skeytingarleysi, léttúð og óvenjandi vinnubrögðum. B. II 395–396.

Björn Þorl. telur undir að víta hið óhóflega seinlæti n.d. og ne. hennar, sem geri að verkum að e.d. verði að samþ. þau óbreytt eða fella þau annars. Við þessu verði að setja skorður. Nóg ætti e.d. að vera að fjalla ne. n.d. hefði fjallað 1 mánuð og ne. í e.d. svo helmingi styttri tíma. B. II 396–9.

Kristinn Dan. telur G.B. vilja takmarka frelsi þm. óþarflega mikið. Brtt. við 3. umr. oft réttmætar, svo og að bera fram t.d. till. munnlegi upplesið haf: hann upplesið verið feld. Sig. St. nokkuð harðorður út af drætti máli, einkum þær sem engin þm. úr n.d. var hér inni. Þessar umkvartanir ekki nýjar.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nú seint. á staðnum. Málin greiða oft á að geymast milli þinga. B. II 400–402.

Karl Finnb. tekur undir ummæli Skr. D. en er þó óánægður með það hve störfin ganga seint. B. II 403-4.

Sig. St. Hvernig á þ: m. d. að vera við í þessari deild þannig, að hún geti: áorkað. B. II 404.

1915. Samvinnan.

Í Nd. kemur fram þál. frá „sjávarútvegsnefndinni" þar sem Nd. ályktar að skora á stj. að láta rannsaka hafnarstæði og lendingar. A. 441.
Frá n. sjálfri kom síðan till. um, að það yrði Alþ., sem ályktunina gerði. A. 446.
Fltmanna Brtt. var samþ. umræðulaust.
B. III 1808-1811.

Í Ed. upplýsir Kristinn Daníelsson, að aðal-till. hafi verið borin upp í Nd. að tilhlutun sjávarútv.n. beggja deilda, sem hafi starfað saman. B. II 901.

Strandferðanefndir í b.d. unnu saman sem samvinnun. Nál. kom frá samvinnun., merkt Nd. (A. 929-953), og till. frá „strandferðanefndinni" um, að Alþ. skori á stj. að ráða málinu til lykta á grundvelli „nefndarálits ~~samvinnu~~ strandferðanefndanna" var framborin í Nd. og fór þaðan til Ed. A. 953.

Ávörp 1875.

Sú aðferð er við höfð um ávörp 1875 að fyrst er borin upp þál. um að d. eða alþ. skuli senda ávarp og að þessu samþyktu eru ávörpin borin upp í deildum, eða Sþ., ebr. annarsstaðar. Í skránni eru þessar þál. taldar sérstaklega og ávörpin svo sérstaklega.

Ávörp 1879.

Fyrst er ~~[illegible]~~ Ed. þál. um að d. sendi ávarp og í Nd. um að n. skuli kosin t.a. semja ávarp. Síðan ávörpin. Fyrri þál. einnig hér taldar sérstaklega.

Ávörp 1881

Kosin er í Nd. n. t.a. semja ávarp og er sú till. talin sérstakl. og ber sú n. fram uppkast að ávarpi og er það samþ. og einungis talið undir ávörpum. Í Ed. var n. feld. og er sú till. talin sérstaklega en ávarpið sjálft samþ. og talið undir ávörp.

Ávörp 1883

Kosin í Nd. n. t.a. semja ávarp, talin sérstl., ávarpið sjálft sérstl., í Ed. engin n. en einungis ávarpið.

1885

Í b.d. kosnar n. t.a. semja ávörp, þær till. sérst. og ávörpin sérstök.

1893

Í Nd. kosin n., sérst. talin ávarpið sérst.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1895.

N. kosnar b.d. sérst. taldar. , ávarp (vb. Nd. sérst. talið

1897.

N. tillt. sér og ávörp sér.

1899

Ávarp sérstl.

1901

Nd. kosning sér, ávarp sér.

1902

Ávarp talið sérstl.

1912

Ávörp talin sérstl.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Meðferð fjár.

Fensmark 1887

Í n.d. 1887 var samþ. ályktun, að alþingi ákvæði: að höfða mál gegn Nellemann til að fá hann dæmdan til að greiða tap landssjóðs á Fensmark. Síðari liður till. var svohljóðandi:

„að fela forsetum þingdeildanna að útvega málfærslumann til að sækja mál þetta, veita honum umboð til þess og ávísa fé því, sem málsóknin útheimtir, af upphæð þeirri, sem ætluð er til kostnaðar við alþingi". 6.422.

Er till. kom fyrir e.d. lýsti forseti hennar yfir því, að hann „færist undan" að taka þann starfa á hendur, sem í till. er honum ætlaður. A.727-728.

Jón Ólafsson bendir á, að hér eigi viðv. greiðslu kostn. að hafa sömu aðferð og viðhöfð hafi verið út af Elliðaármálinu, þá hafi kostnað. verið ávísað af forseta n.d. og landshöfðingja. „Yfirskoðunarmenn landsreikninganna fyrir það ár gerðu enga athugasemd um það, en að kostnaðurinn hefði átt að ávísast af báðum forsetunum, og þá var annar af yfirskoðunarmönnunum hinn sami maður, sem nú er landshöfðingi". A.728.

Landsh. tekur fram að hvorki verði all., því að

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2.

[Forseti: hvorki vilji né sé skyldugur at taka þenna starfa at sér. A. 730.

v: 5 2. umr. till.: s.d. kom fram breyt. at síðari liðum skyldi svo orðaður:

„at fela forseta neðri deildar, at útvega málfærslumann til at sækja mál þetta og veita honum umboð til þess."

5 umr. er tekið fram, at forseta n.d. skuli falinn þessi starfi ekki beinlínis „qua" forseta n.d. heldur „sem manni úr þinginu, sem þat felur þennan starfa". A. 742 (Halld. Guðm.). Svo þat g. Al. A. 748.

Landsh. bent: á, at skv. breyt. væri hvergi gert ráð fyrir greiðslu kostn., hvaðan ætti hún at koma? A. 743.

Bent var á (Sighv. Árn.), at heppilegast mundi at veita fé til þessa á fjárl. (A. 745) og var þat gert skv. 59. fjárl. 6.500.

Arnlj. Ól. fanst þat athugavert at fela forseta n.d. þat verk, sem gera eigi í nafni als alþingis, segist heldur getat skilit, ef slíkur starfi hefði verit falinn forseta sameinaðs þings, en at fela forseta annarar þ.d. sé h.u.b. þat sama og taka til þess einhvern og einhvern privatmann. A. 746.

Landsh.: „þat er eitt atriði, sem ekki hefur verit

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Fjárl. 1887.

V:ð aðra umr. fjárl. í e.d. ~~sagði~~ landsh. á, að óviðkunnanlegt sé, að breyta því við aðra umr., sem sama deild hafi áður fallist á við 3. umr. A 780-781.

Í nefndaráliti við aðra umr. í e.d. segir svo:

„Þar sem n.d. hefur hafnað því nær öllum tillögum þessarar deildar og nefndin í þeirri deild, þvert á mót-vanda á öllum fyrri þingum, ekki hefur gefið oss kost á samkomulagsfundi, svo að vér gætum borið oss saman við hana, höfum vér ekki fengið tilefni eða ástæðu til að víkja í neinu verulegu frá fyrri tillögum vorum, og ráðum því h. e.d. að samþykkja eftirfylgjandi breyt.–." C 484-485.

V:ð umr. í samein. þ. mótmælir framsm. í n.d. Eiríkur Briem þessum ummælum og bendir á, að n.d. hafi einmitt að ýmsu tekið breyt. e.d. til greina, ekki sé heldur rétt, að ne. í n.d. hafi ekki gefið kost á samkomulagsfundi. „Þess hefur alls ekki verið farið á flot, en það hefur ekki átt sér stað á fyrri þingum nema 1881 að nefndin í neðri deild byði nefndinni í efri deild til samkomulagsfundar; en þá þurftu fjárlögin engu að síður að koma í 'sameinað þing'". A 807

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Framsm. e.d. Jón Ól. segir, að það hafi ekki nærri því alt af verið sett nefnd í efri deild, en þegar hún hafi verið sett, þá hafi samkomulag verið reynt, svo að málið þyrfti ekki að koma í sameinað þing; n. í n.d. hafi sjálf bezt mátt um dæma, hve langt hún vildi ganga í samkomulagi við e.d., þegar hún hafi séð till. og ástæður þeirrar deildar, og þessvegna hafi n. í n.d. frekar en n. í e.d. átt að reyna þetta samkomulag, en það hafi hún ekki gert. A. 808-809.

Árni Jónsson vítir fjármálastefnu e.d., sem hafi komið fram með frv. óhagstæð landssjóði: brú á Ölvesá, linun á ábúðar- og lausafjár-skatti og stofnun lagaskóla. Slík frv. hafi n.d. ekki sent e.d., aftur á móti hafi hún sent tekjuaukafrv.: vínfangatoll og tóbakstoll, sem e.d. hafi felt. – Vítir þessa stefnu að ýmsu til en virðist ekki telja að e.d. hafi farið út fyrir vald sitt. – Talar um „hér í deildinni" þó umr. sé í samein. þ. A 813-814.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kosnl. 1924.

B. J. f. V. bar fram frv. til kosnl., sem ekki varð útrætt, og skiftir hér ekki máli. A. 169.

Halldór Stefánsson og Árni Jónsson báru fram frv. t. kosnl. A. 185. En hvorki það né breyt. við það skifta hér máli.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kosnl. 1925

Halld. Stef. og Árni Jónsson báru fram frv. t. l. um brt. á l. 28. 1915 um kosn. til Alþ. A. 238-9. Hvorki frv. né brtt. skifta máli.

Kosnl. 1926.

J. Bald. afl. báru fram frv. t. brt. á l. 28. 1915 um kosn. til Alþ. A. 286. — Frv. skiftir ekki máli.

J. Bald. bar fram frv. t. l. um skifting Gullbr. og Kjósarsýslu í tvö kjördæmi. A. 179.

§ 1. Gullbr. og Kjósar-sýsla skal vera eitt kjördæmi og kjósa einn alþm. — § 2. Hafnarfj.kaupst. skal vera eitt kjördæmi og kjósa einn alþm. § 3. Lög þessi koma til framkv. v. næstu alm. óhlutbund. kosn. til alþ.

Í hv. greinargerð er aðallega bygt á stærð kaupstaðarins.

Í framsögu styður J. Bald. sig einnig við að atvinnuhættir sé aðrir í kaupstaðnum en sýslunni. C. 187-9.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Slíkur vegur var mótstaðan á móti frv. mest vegna þess, að atvinnuhættir væru ekki nægilega ólíkir, því að fólksfjöldinn einn réttlætti ekki skiftinguna, þar kæmu margir aðrir staðir til greina. Nál. fjárhagsnefndar, A. g. og þ. ÞH. A. 257-8 og ræður þ. ÞH. B. 189 ff.

Frv. fellt í e.d. B. 216.

Bernh. Stefánsson bar fram frv. t. l. um kosn. þm. f. Siglufjarðarkaupst. A. 344.

§1. Siglufj. kaupst. skal vera sérstakt kjördæmi og kjósa einn alþm. Þegar þannig hefur bæst við þm., hækkar tala þeirra þm., er skipa n.d. Alþ.

§2. Lög þessi koma til framkv. við næstu alm., óhlutbundnar kosn. til Alþs.

Í greinargerð er það fært fram, að ef Hf. fái sérst. þm. verði Siglufj. eini kaupst. án þm., en það megi ekki vera.

Frv. varð útrætt og engar umr. um það. B. 961.

Þingsköp 1924

J. J. og Jóhann Jósefsson báru fram frv. t. l. um brt. á l. um þingsköp Alþ. 29. 1915. A. 564-6

1. gr. ein skiftir máli og er hún svohlj.

Upphaf 2. málsliðs 16. gr. orðist þannig:

Fjárveitinganefnd n. d. skal skipuð í lok hvers þings fyrir það þing, er halda skal næst þar á eftir.

Nú fara fram alm. kosn. t. Alþ., og skal þá skipuð í fjárveitinganefnd n. d. með hlutbundnum, skriflegum eða símuðum kosningum allra þm., sbr. 17. og 48. gr.

Skulu listar afhentir stj.ráðinu í síðasta lagi 10 dögum eftir að úrslit kosninga eru kunn, þ. e. talningu lokið í því kjördæmi, þar sem síðast er talið.

Stjórnráðið tilkynnir þm. tafarlaust eftir að liðinn er frestur sá, sem nefndur er hér að framan, hve margir listar hafa komið fram og með hverra nöfnum.

Skulu þm. síma eða skrifa stj.ráðinu þegar í stað, hvaða lista þeir kjósa.

Stjórnráðið telur þá næst atkv. og tilkynnir úrslit kosninganna þeim þm., sem kosningu hafa hlotið í n. Skal n. síðan koma saman 6 vikum fyrir

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

samkomutíma Alþ. og hafa tilbúið og fullprentað mál. við fjárl.frv. stj. fylgir það fjárhagstímabil, er í hönd fer, áður en þing er sett.

A.ö.l. skal skipa þessari fastane. og skal það gert á öðrum þingfundi hvorrar deildar.

Sbr. greinargerðinni er frv. fram borið t.a. mega stytta þingtímann.

Við 1. umr. e.d. benti forseti: Halldór Steinsson á, að svo virtist sem allir þm. eigi að kjósa í ne., en það stríði í bága við stjskr. Hún geri ráð fyrir, að hver deild kjósi í ne. innan deildarinnar en ekki saman. þ. Annar aðalgallinn sé sá, að ne. eigi að kjósa áður en þm. eru orðnir starfshæfir, áður en þeir hafi undirritað að stjskr., áður en kjörbréf eru prófuð og áður en þeir eru þinghæfir. Frv. þessvegna algerlega óaðgengilegt eins og það er, en í því traust: að bæta megi úr göllunum í ne. sé rétt að vísa því umr.laust til allsh.ne. 6.1219-20.

Allsh.ne. (Jóhannes Joh., J.J. og E.P.) báru fram brtt. Þessi var brtt 1.gr. (sem E.P. var þó mótfallinn

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1924

Þrátt (fyrir brt.).

Uppt. 2. málsliðs 16. gr. orðist þannig:

Fjárveitinganefnd. n.d. Alþ. skal skipuð: lok hvers þings fyrir það þing, er halda skal næst á eftir, og gegna hinir kosnu menn ne. störfum á því þingi, nema nýjar kosn. hafi farið fram síðan þeir voru kosnir. Skal ne. síðan koma saman: hálfum 14 dögum fyrir samkomutíma Alþ. og taka þá til ne. starfa.

A. ö. l. skal skipa fastanefnd. á öðrum þingfundi hvorrar deildar, og fjárveitinganefnd n.d. á fyrsta þingi eftir afstaðnar nýjar kosn. fyrir það þing.

A. 762-3.

J. J. segir við 2. umr., að hugmyndin að 1. gr. muni upphaflega komin frá Sveini Björnssyni (Aths.: Í Alþt. 1923 B. 362 kveðst Magn. P. Guðmundsson hugmynd og segist hafa borið hana undir Pétur Jónsson og Svein Bj. og þeir talið hana gott ráð.) + Í fyrra voru 8 vikur liðnar af þingtímanum þegar fjárv. n.d. skilaði áliti. Venjul. svo álitið þegar álitið kemur, að þá verður að hraða sér af á stuttum tíma. Tími sá er e.d. ne. hefur til afgreiðslu málsins er alt of stuttur, hann

vel sem ne. starfar, sérstaklega vegna þess, að á meðan n.d.ne. fast við sjálf., þá veit e.d.ne. ekkert um meðferð hinnar ne. á h. 6-1221.

Mótmælin gegn till. byggðust á, að hér væri verið að stofna [illegible], að skifta þm.-grúa mis-jöfn, þeim skipað í lægri og æðri flokk, ókost að koma þessu við 6.1223-33.

Brtt. við 1. gr. felld með 7:6. og 1. gr. tekin aftur. 6.1233.

Frv. svo breytt skiftir ekki máli og vísað:: n.d. 6.1234.

Þingsköp 1932

Magnús Jónsson bar fram frv. t.l. u. brt. á l. nr. 29. 1915 um þingsköp Alþ. A. 246. Brt. var á 316 um stofnun sérstakrar iðnaðarnefndar.

Vilmundur Jónsson bar fram brtt. um að stofna heilbrigðismálanefnd A. 310, en sú brtt. var feld. B. 1371. Frv. samþ. óbreytt. B. 1371-2 og 1376.

Á umr. ekki að græða, að öðru leyti en í e.d. taldi Einar Árnason frv. þýðingarlaust, því að svo gæti farið, að meiri hluta flokkur í e.d. hefði ekki nema 4 mönnum t.a. skipa í allar nefndir, og í hverja yrði hann að skipa 2 menn, yrðu því sömu menn í mörgum n. og því ástæðulaust að vera að dreifa málunum á milli margra n. úr því sömu menn-irnir hafa afstöðu með þau. B. 1373. Þessu mótmælt af Pétri Magn. B. 1373-4 og Jak. M. 1375-6, einkum með þeirri röksemd að ~~betra~~ hægara sé að setja hæfa menn t.a. fara með hvert mál ef n. eru margar.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1931 (haust)

Magnús Jónsson bar fram frv. t. l. um brt. á l. nr. 29. 3/11. 1915 um þingsk. Alþ.

Breyta skyldi 3/16 svo, að sérstök iðnaðar-nefnd væri sett á stofn. A. 232.

Nál. kom ekki og varð frv. óútrætt.
6. 157-8.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1903

Ne. í e.d. í stjórnarskrármálinu bar fram frv. t.l. um þingsköp til br.b. fyrir alþ. svohlj.:
„Breytingar þær á þingsköpum alþ., eins og þau eru sett með lögum 7. april 1876, er leiða af stjórnarskipunarlögum um breyt. á stjskr. um hin sérstaklegu málefni Íslands 5. jan. 1874, þá er þau ganga í gildi, má til bráðabirgða ákveða með konunglegri tilskipun" 6. 440-441.

Við 1. umr. í e.d. segir Kristján Jónsson, að ne. hafi séð, að þegar stjskr. gerði að lögum þyrfti að breyta þingsköpum alþ., sérstaklega vegna fjölgunar þjóðkj. þm. og breytingar á skipun deildanna. — Ne. hafi haft til fyrirmyndar 3. ákv. um st. sakir í stjskr. 1874. A. 195-196. Ekki að getið umr. í e.d. a.ö.l., en frv. samþ. þar óbr. A. 195-197.
Í n.d. urðu engar umr. en frv. var samþ. óbr. við allar umr. B. 236-237.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1905

nr. 2. 1905

5. maí 1905 gaf konungur tilskip. til bráðabirgða um brt. á l. 7. apríl 1876 um þingsköp. handa alþ. Ísl.

§ 1 (brt. á § 3 þingskapa 1876) segir í samræmi við brt. á stjskr., að 8 þm. þjóðk. skuli kjósa til e.d. Á alþ. 1905 skuli kjósa 2 til viðbótar við þá 6, sem voru frá þinginu 1903 í e.d.

§§ 2 og 4 eru brt. á §§ 19 og 35 þingskapa 1876 og eru í samræmi við brt. á stjskr. §§ 28 og 36 (um minni fjölda þingmanna en áður til að lögleg ályktanir yrðu gerðar.)

§ 3 breytir § 27 þingskapa 1876 í samræmi við stjskr. brt. § 39.

§ 5 brt. á ýmsum greinum vegna þess að ráðherra kemur í stað landsh.

§ 6 um tilvitnun á nokkrum stöðum í l. 3. okt. 1903.

Stjórnin lagði fyrir þingið frv. til laga um brt. á þingskapal. 1876 og 1890. (A. 153 til 161).

Auk breytinganna, sem tilskipunin getur og leiða beint af brt. á stjskr. hafði þetta frv. ýmsar brt. Þessar geta skipt máli hér:

§ 7 „Á eftir 1. lið í 11. gr. laganna komi nýtt.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ákvæði:

Þau lagafrv., að undanskildum frv. til stjórnarskrárbreytingarlaga, og til breytinga á þingsköpum alþingis, sem borin eru upp af þingmanna hálfu, og fram koma fjórum vikum eftir þingsetningu, verða þvíaðeins tekin til reglulegrar meðferðar í deildinni, að meiri hluti þingmanna í þeirri deild, sem frv. er borið upp í, samþykki það. Þessa samþykkis skal leitað, þá er málið kemur til 1. umræðu, og eftir að flutningsmaður einn hefir tekið til máls, og skýrt frá þýðingu frumvarpsins. Neiti deildin um samþykkið, er frumvarpið þar með fallið, og skal næsta mál á dagskránni tekið fyrir !!

§10. „Á eftir 20. gr. komi ný grein, 21. gr. svohljóðandi:

Lagafrumvarp, sem önnurhvor deildin hefir felt, má eigi bera upp aftur á sama þingi"

§11 „ Aftan við 23. gr., sem nú verður 24. gr., bætist:

Breytingartillögu, um atriði, sem búið er að fella í annarihvorri deildinni, má eigi bera upp aftur í sömu deildinni á hinu sama þingi, en

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1905

heimilt er að vera komin upp í hinni deildinni og sameinuðu þingi, ef tækifæri er til þess eftir þingsköpunum. Forseti úrskurðar, hvort það er hið sama atriði, sem nú liggur fyrir, og hvort er að útkljá, og eru þingmenn skyldir að hlíta þeim úrskurði."

Í athss. við § 10 er sagt að löghelga eigi það, sem áður hafi verið álitið og sé enda eðlilegt og sjálfsagt.
Í athss. við § 11 segir, að brtt. hafi ekki einungis verið teknar upp aftur í hinni deildinni eða sameinuðu þingi, heldur hafi þær einnig verið teknar upp aftur og aftur í sömu deild og þær hafa fallið í, stundum með lítilfjörlegri breytingu (t.a.m. hækkun á ~~brtt~~ upphæð í brtt. við fjárlögin) en mjög oft alveg óbreyttar, þetta sé rétt að koma í veg fyrir. Tilsvarandi ákv. sé víða í þingsköpum t.d. § 36 í þingsköpum fyrir Stórþingið í Noregi. A.160-1

Frv. var lagt fyrir n.d. og kosin ne. í það. Ne bar fram frv. um þingsköpin í heild og tók nh. þá frv. stj. aftur. B.1902.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nd. í n.d. var fram heilsteypt frv. um þing-sköp handa alþ. A.557–568

Þessar brt. skifta hér máli, auk brt. stjfrv. sem upp ~~voru~~ teknar í þetta frv.

§ 3 segir að alla nd.-menn í kjörbréfane. skuli kjósa eftir reglunum um nd. kosn.

§ 29 mælir um þingsályktunartillögur. og eru 1. og 2. máls. samhlj. 1. og 2. í þingskapl. 1905 svo sem þau urðu að lokum. 3. máls. (er ekki í l.) hljóði svo: „Brtt. má hver þm. gera, sá er á atkvæði um tillöguna." — 4 máls. (3 máls. l.) hljóðar svo: „Þingsályktunartillögu, er samþ. hefur verið í annari þd., má senda hinni deild-inni, og láta hana þar sæta sömu meðferð, sem nú er sagt hér á undan í grein þessari. Sé henni breytt þar, má endursenda hana deild þeirri, er hún kom frá og sæta hana þar einu sinni eftir reglum um þriðju umr. lagafrv." (A.563.

§ 32 samhlj. lokasamþ. í l. um á vör p, ekki l.-1876.

sbr. § 47 í l.-1905

§ 46 segir hvernig megi krefjast þess að áheyr-endur víki af fundi og nefnir hér þingmannatölu í samein. þ. er þessa ekki krafist, en þetta sýnist

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Þingsköp 1905

hafa fallið ~~niður~~: l. 1876 §39 (þetta var svo um allar eða a.m.k. flestar slíkar tölur og er alstaðar úr þessu hatt 1905)]

§§50 og 51 (: l. §§51 til 52) eru samhlj. og 1. og 3. máls. 27. gr. laga 1876 en 2. máls. sýnist sleppt 1905.

Rétt er og að geta þess að ne. lagði til að ráðherra skipaði einn konungkj. þm. bráðabirgðaforseta í sameinuðu þingi þar til reglulegur forseti er kosinn sbr. 1. þessi till. náði ekki fram að ganga. = Rh. lagði til að rh. mætti skipa hvern þm. sem er bráðab. forseta: A. 977. (tók þetta sjálfur aftur: B. 2083) En ne. bar sjálf fram till. um að hið gilda aldursforseti sem áður, A 1049 og var það samþ. B 2099.

Rétt er og að geta þess, að ne. hafði upphaflega lagt til, að ef tveir þm. eða fleiri fengi jafnmörg atkvæði til a.d., þá réði hlutkesti: §5, A 558. en ne. bar sjálf fram brtt. við 2. umr. um að fyrst skuli kosið bundnum kosn. um þá er flest atkv. fengu og ef það dugar ekki þá varpa hlutkesti. A. 1049. Aðra var brtt. við þessa grein, teknar aftur B. 2099 en þessi brtt. ne. samþ.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur